

СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКІВ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ПОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Болквядзе Н. І.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Тернопільський національний економічний університет

Сьогодні світ перебуває на порозі Четвертої промислової революції. Як стверджує К. М. Шваб [1], серед основних її аспектів найвагомішими є злиття технологій і стирання граней між фізичними, цифровими та біологічними сферами. Кожна із промислових революцій поступово змінювала світові ринки енергетичних ресурсів. Історично склалось так, що ці ринки від моменту їх створення мали монопольний характер ціноутворення та були вертикально-інтегрованими.

Дискусія щодо необхідності реформування енергетичних ринків у світовій економіці розпочалася на початку 1980-х років. Так, лібералізація енергетичного сектора ЄС є частиною загальної тенденції до лібералізації ринків та поступового виведення держави від участі в цих галузях.

Поглиблення глобалізаційних процесів та виникнення транснаціональних компаній із видобутку енергетичних ресурсів спричинило бурхливий розвиток ринку нафти та супутніх енергетичних продуктів, що в свою чергу, призвело до необхідності організації постійно діючих майданчиків із торгівлі стандартизованими контрактами для створення умов їх прозорого ціноутворення. Трансформація енергетичної галузі спричинила появу нових незвичних для електроенергії методів торгівлі та формування цін. Поява енергетичних бірж із торгівлі електроенергією розкрила потенціал такого роду біржового товару та сформувала нові можливості для учасників ринку, оскільки використовує постійно діючий механізм прозорого ціноутворення.

Сьогодні біржі у своїй діяльності орієнтуються на постійну та неперервну електронну торгівлю, що забезпечує постійний доступ суспільства до біржової інформації.

Загалом глобальні зрушення в енергетичній системі призвели до того, що поступово споживачі та виробники енергії зрозуміли спільність своїх інтересів, відбувається перехід до економіки яка орієнтована на мікс екологічно-чистої енергії.

Так, наприклад на енергетичних біржах ціна електроенергії вироблена за допомогою відновлювальних джерел енергії конкурує із традиційними видами генерації. Окрім прямого використання енергії

отриманої із відновлювальних джерел на електрифікацію осель, зростає їх використання для обігріву помешкань та для забезпечення мобільності населення (електрокари). Для прикладу, в Бразилії частка прямих та непрямих відновлюваних джерел в кінцевому споживанні енергії зросла до 29% у 2019 р., а у 2040 р. планується зростання до 45%, для порівняння глобальне зростання прогнозується від 9% до 16% за той же період [2].

За прогнозами європейських науковців населення планети у 2040 році досягне 9 млрд. людей, відповідно потреба у енергії зросте до 30% від сьогоденного показника. Найбільшими споживачами енергії будуть країни Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Африки, Латинської Америки, а також Індія [3].

Дані Міжнародної енергетичної агенції дозволяють зробити висновок, що прогнозований сценарій розвитку енергетичного ринку у світі буде зосереджений на подальшому зменшенні використання нафти та часткової або ж повної відмови від переробки вугілля для генерації енергії. Натомість, у світі споживання газу докорінно не зміниться, хоча все буде залежати від політики окремих країн. Так, Китай планує нарощувати споживання газу для промислових потреб та збільшити виробництво енергії за допомогою атомних електростанцій. Найбільшого розвитку слід очікувати від використання палива із низьким вмістом вуглецю, зокрема відновлювальних джерел енергії (ВДЕ).

До загальної маси інвестицій в трансформацію енергетичних ринків увійшли – біржові ринки, венчурний капітал та приватні інвестиції в компанії, що займаються питаннями енергоефективності, зберіганням енергії, а також випуском транспортних засобів з електродвигуном. Також сюди слід врахувати корпоративні, урядові наукові дослідження і розробки (НДР) в цих та суміжних із енергетикою галузях (розумні лічильники, накопичення енергії і т.д.).

Список використаних джерел:

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: What It Means and How to Respond URL:<https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution>.

2. Bright future for renewables. International Energy Agency. URL:<https://www.iea.org/weo2017/>.

3. World Energy Outlook 2017. Growing energy demand. URL: <https://www.iea.org/weo2017/>.